

Semptom Health Researches

home page : www.semptom.org

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOK BOYUTLU YOKSULLUĞUN SOSYODEMOGRAFIK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

AN EXAMINATION OF MULTIDIMENSIONAL POVERTY AMONG UNIVERSITY STUDENTS IN TERMS OF SOCIODEMOGRAPHIC VARIABLES

Arş.Gör. Ferhat KILIÇARSLAN, Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, Kayseri, Türkiye, ferhatkilicarslan@erciyes.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9363-1068>

Kübra KILIÇARSLAN Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Bölümü, Muğla, Türkiye, kbra.kilicarslan@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0008-4069-5923>

ÖZET

Araştırma sosyal bilimler alanlarında öğrenim gören öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk düzeylerini belirlemesi ve bu düzeylerin sosyodemografik değişkenlere göre nasıl farklılaştığını ortaya koyması bakımından, öğrenci yoksulluğu literatürüne fakülte bağlamı ve çok değişkenli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda araştırmaya sosyal bilimler alanında eğitim gören 334'ü kadın ve 229'u erkek olmak üzere 563 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından oluşturulmuş demografik bilgi formu ve Çok Boyutlu Öğrenci Yoksulluğu Ölçeği'ne dair ifadelerin yer aldığı anketler aracılığıyla yüz yüze görüşmeler esnasında toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre fakülte, yaş, sınıf, cinsiyet, ailenin aylık geliri, aylık gelirin yeterlik durumu, kardeş sayısı ve ikamet edilen yer değişkenlerinin çok boyutlu yoksulluk düzeylerini anlamlı biçimde farklılaştırdığı saptanmıştır. Özellikle sağlık alt boyutunda, 23 yaş ve üzeri ile 4. sınıf öğrencilerinin daha yüksek yoksulluk düzeyleri bildirdiği; ayrıca Manavgat kampüsündeki öğrencilerin fiziki imkânlar ve sosyo-kültürel boyutlarda Seydikemer kampüsündekilere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek yoksulluk algısına sahip olduğu belirlenmiştir. Beklenmedik şekilde, yüksek aile geliri ve kişisel gelir yeterliği algısı, bazı parasal olmayan boyutlarda (eğitim, sosyo-kültürel katılım) daha yüksek yoksulluk bildirimiyle ilişkili bulunmuştur. Sonuç olarak sosyal ve beşeri bilimler fakültesi öğrencilerinde çok boyutlu yoksulluğun azaltılmasına yönelik politikaların yalnızca gelir desteğiyle sınırlı kalmaması, öğrencilerin fiziksel ve ruhsal sağlığı da dikkate alınarak barınma, ulaşım, eğitimsel kaynaklara erişim ve kampüs olanaklarından yararlanma koşullarını da kapsayacak biçimde yapılandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çok boyutlu yoksulluk, sosyodemografik değişkenler, üniversite öğrencileri, öğrenci sağlığı, görel yoksulluk

SUMMARY

This research aims to contribute to the literature on student poverty with a faculty-specific and multivariate approach by determining the multidimensional poverty levels of students studying in social sciences fields and revealing how these levels differ according to sociodemographic variables. Accordingly, 563 university students, 334 women and 229 men, studying in social sciences fields participated in the research. Data were collected through face-to-face interviews using a demographic information form and questionnaires containing statements from the Multidimensional Student Poverty Scale, all developed by the researchers. The findings revealed that faculty, age, class, gender, family's monthly income, adequacy of monthly income, number of siblings, and place of residence significantly differentiated multidimensional poverty levels. Specifically, in the health sub-dimension, students aged 23 and over and 4th-year students reported higher levels of deprivation; furthermore, students at the Manavgat campus had significantly higher perceptions of poverty in terms of physical facilities and socio-cultural dimensions compared to those at the Seydikemer campus. Unexpectedly, high family income and perceived personal income sufficiency were associated with higher deprivation reports in some non-monetary dimensions (education, socio-cultural participation). Consequently, it was concluded that policies aimed at reducing multidimensional poverty among social and humanities faculty students should not be limited solely to income support, but should also be structured to include housing, transportation, access to educational resources, and campus facilities, taking into account the physical and mental health of the students.

Keywords: Multidimensional poverty, sociodemographic variables, university students, student health, relative deprivation

GİRİŞ

Yoksulluk, güncel literatürde yalnızca gelir yetersizliği, tüketim kapasitesi veya maddi kaynak eksikliği ile açıklanabilecek tek boyutlu sorun olarak değil, bireylerin eğitim, sağlık, yaşam standartları, sosyal katılım, güvenlik, barınma ve kurumsal olanaklara erişimini sınırlayan çok boyutlu yoksunluk alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, yoksulluğun yalnızca ekonomik göstergeler üzerinden ölçülmesinin bireylerin gerçek yaşam koşullarını açıklamada sınırlı kalabileceğini ve farklı yoksunluk alanlarının birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır (Alkire ve Foster, 2011; Bourguignon ve Chakravarty, 2003). Çok boyutlu yoksulluk araştırmalarında özellikle parasal olmayan göstergelerin, bireyin refah düzeyini ve toplumsal yaşama katılım kapasitesini anlamada tamamlayıcı işlev üstlendiği belirtilmektedir (Zulkifli ve Abidin, 2023).

Çok boyutlu yoksulluk literatürünün son yıllarda ölçüm araçları, yöntemsel yaklaşımlar ve uygulama alanları bakımından genişlediği, bu alanın yalnızca klasik gelir yoksulluğu çalışmalarına alternatif değil, aynı zamanda sosyal politika ve kurumsal karar alma süreçleri için daha kapsamlı analitik zemin sunduğu görülmektedir (D'Attoma ve Matteucci, 2023). Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar da yoksulluğun parasal göstergelerle sınırlı olmadığını, eğitim, sağlık, çevresel koşullar ve yaşam standartları gibi alanlarda ortaya çıkan yoksunlukların farklı bölgesel ve toplumsal örüntüler ürettiğini göstermektedir (Karahasan ve Bilgel, 2021).

1.KURAMSAL ÇERÇEVE

Çok boyutlu yoksulluk yaklaşımı, üniversite öğrencilerinin yaşadığı yoksunlukları yalnızca maddi imkânlar üzerinden değil, yükseköğretim sürecinde karşılaşılan eğitimsel, sosyal, kurumsal ve yaşam koşullarına ilişkin farklı göstergelerle birlikte değerlendirmeyi gerekli kılan bütüncül kavramsal temel sunmaktadır.

Üniversite öğrencileri, çoğu zaman geçici öğrencilik statüsü nedeniyle yoksulluk tartışmalarında görünür bir grup olarak konumlandırılmamakla birlikte, yükseköğretim sürecinde temel ihtiyaç güvencesizliği, barınma, beslenme, ulaşım, öğrenme kaynaklarına erişim ve kampüs yaşamına katılım gibi çoklu yoksunluk alanlarıyla karşılaşabilmektedir. Öğrencilerin karşılaştığı temel ihtiyaç sorunları yalnızca gıda ve barınma

ekseninde sınırlı kalmamakta, ulaşım, hijyen, uyku, mental sağlık ve akademik yaşama devam edebilme kapasitesi gibi daha geniş yaşam alanını da kapsamaktadır (Martinez ve diğ., 2021). Yükseköğretimde gıda ve barınma güvencesizliği, öğrencilerin öğrenme süreçlerini, akademik devamlılıklarını ve eğitimden elde edecekleri kazanımları doğrudan etkileyen yapısal bir sorun olarak değerlendirilmektedir (Broton ve Goldrick-Rab, 2017; Robbins ve diğ., 2022). Öğrenci yoksulluğunun yükseköğretim bağlamında yalnızca finansal destek eksikliğiyle açıklanamayacağı, öğrenme kaynakları, yaşam düzeni, sosyal katılım, psikolojik iyi oluş ve öğrencilik onuru gibi boyutlarla birlikte ele alınması gerektiği belirtilmektedir (Ruswa ve Gore, 2021, 2022). Bu çerçevede, ekonomik yetersizliklerin öğrenciler üzerinde ürettiği yoksunluklar, kimi zaman “öğrenci olmanın doğal sonucu” gibi algılanarak normalleştirilmekte ve bu normalleşme öğrencilerin yardım arama davranışlarını, öz algılarını, fiziksel ve duygusal iyi oluşlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Crutchfield ve diğ., 2020).

Türkiye bağlamında da Covid-19 sürecinde öğrenci yoksulluğunun özellikle gıda, barınma ve eğitime erişim alanlarında derinleştiği, uzaktan eğitim, altyapı yetersizlikleri ve artan yaşam maliyetlerinin öğrencilerin eğitim sürecine katılımını zorlaştırdığı ortaya konulmuştur (Yolvermez ve Kaytan, 2022). Öğrencilerin eğitimsel ve sosyo-kültürel yoksunlukları ise yalnızca akademik performansla sınırlı olmayan, kampüs alanlarını kullanma, sosyal aidiyet geliştirme ve kurumsal imkânlardan yararlanma kapasitesiyle de ilişkili bir sorun alanı oluşturmaktadır (Trawalter ve diğ., 2020). Fiziki imkânların ve eğitimsel kaynakların yetersizliği öğrencilerin akademik başarıları, devam durumları ve eğitimsel beklentileri üzerinde belirleyici olabildiğinden, üniversite öğrencilerinde çok boyutlu yoksulluğun sınıf düzeyi, barınma koşulları, sosyoekonomik durum ve kurumsal olanaklara erişim gibi değişkenlerle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir (Gong ve diğ., 2026; Lagravinese ve diğ., 2020; Olfert ve diğ., 2021).

Üniversite öğrencilerinde çok boyutlu yoksulluğun belirleyicileri yalnızca gelir düzeyi veya maddi kaynak eksikliğiyle sınırlı değildir. Öğrenci yoksulluğu, temel ihtiyaçlara erişim, öğrenme kaynakları, yaşam koşulları, barınma düzeni, psikolojik iyi oluş, sosyal katılım ve öğrencinin yükseköğretim yaşamındaki konumuyla ilişkili çok katmanlı bir yapı göstermektedir (Ruswa ve Gore, 2021, 2022). Bu kapsamda öğrencinin sosyoekonomik durumu, hane geliri, aile büyüklüğü, yaş, cinsiyet, eğitimsel arka plan, yaşam koşulları,

barınma olanakları, kampüs ve çevre olanaklarına erişimi çok boyutlu yoksulluğun açıklanmasında dikkate alınması gereken temel değişkenler arasında değerlendirilmektedir (Babalola ve Mohd, 2021; Chan ve Wong, 2024; Chen ve diğ., 2019). Ayrıca öğrencilerin yalnızca ekonomik güvencesizlikleri değil, birinci kuşak üniversite öğrencisi olma, etnik veya toplumsal konum, sosyal dışlanma, psikolojik stres, onur kaybı, aidiyet ve katılım olanakları gibi ilişkisel ve deneyimsel boyutları da çok boyutlu yoksulluk profillerini farklılaştırabilmektedir (Gökdoğan ve diğ., 2025; Kim ve diğ., 2025; Ruswa ve Gore, 2022). Dijitalleşen ve pandemi sonrası dönüşen yükseköğretim ortamında barınma niteliği, çalışma alanlarının yeterliliği, sağlık hizmetlerine erişim ve teknoloji temelli öğrenme süreçlerinde yaşanan güçlükler de öğrencilerin yoksulluk deneyimini derinleştirebilen faktörler arasında yer almaktadır (Cataldo ve diğ., 2025).

Mevcut literatürün önemli bölümü öğrenci yoksulluğunu genel üniversite öğrencisi örneklemeleri, ulusal yoksulluk endeksleri, çevrimiçi eğitim, temel ihtiyaç güvencesizliği veya belirli dezavantaj grupları üzerinden ele almakta, sosyal ve beşeri bilimler fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk deneyimlerini fakülte, sınıf düzeyi, gelir algısı, barınma biçimi, kardeş sayısı ve aileye ilişkin sosyoekonomik göstergelerle birlikte inceleyen çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle mevcut araştırma, Akdeniz Üniversitesi'nin Seydikemer ve Manavgat kampüslerindeki yerleşmelerde öğrenim gören öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk düzeylerini belirlemesi ve bu düzeylerin sosyodemografik değişkenlere göre nasıl farklılaştığını ortaya koyması bakımından, öğrenci yoksulluğu literatürüne fakülte bağlamı ve çok değişkenli katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, nicel araştırma yaklaşımı doğrultusunda ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Paladine ve diğ., 2018).

2.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Akdeniz Üniversitesi Seydikemer ve Manavgat Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültelerinde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise ilgili fakültelerde farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 563 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların 334'ü kadın, 229'u erkektir. Katılımcılar

gönüllü olarak araştırmaya katılmıştır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2004) tarafından belirtilen evren-örneklem büyüklüğü verisine göre araştırmaya katılan 563 bireyin yeterli sayıda olduğu söylenebilir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler Aralık 2025-Ocak 2026 tarihleri arasında yüz yüze görüşmeler esnasında, anketler aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin toplanmasında kullanılan anketler 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacılar tarafından kişisel bilgilerin alınması amacıyla oluşturulmuş demografik bilgi formu ve ikinci kısımda ise Özdemir ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan Üniversite Öğrencileri İçin Çok Boyutlu Yoksulluk Tespit Ölçeği'ne dair ifadeler yer almaktadır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anketler iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacılar tarafından oluşturulmuş demografik bilgi formu ve ikinci bölümde ise Özdemir ve arkadaşları (2021) tarafından geliştirilen Üniversite Öğrencileri İçin Çok Boyutlu Yoksulluk Tespit Ölçeği'ne dair ifadelere yer verilmiştir.

Üniversite Öğrencileri İçin Çok Boyutlu Yoksulluk Tespit Ölçeği

Öğrenci yoksulluğunu çok boyutlu ve doğru şekilde ölçebilmek amacıyla Özdemir, Özkan, Erdoğan, Kişioğlu ve Akın (2021) tarafından geliştirilen Üniversite Öğrencileri İçin Çok Boyutlu Yoksulluk Tespit Ölçeği 51 madde ve 9 boyuttan (maddi imkanlar, eğitim, uluslararası imkanlar, fiziki imkanlar, güvenlik, sağlık, sosyo-kültürel, kendini ifade etme ve iletişim) oluşmaktadır. 5'li Likert Tipi ölçüm aracıdır. Ölçeğin orijinal çalışmadaki iç güvenirlik katsayısı ,96 olarak saptanmıştır.

2.5.Etik Onay

Mevcut araştırma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 240147 protokol numarası ve 12 no'lu kararı ile etik açıdan onay verilmiştir.

3.BULGULAR

Bu kısımda araştırmada elde edilen verilerin analizlerinden elde edilen bulgulara dair sonuçlara yer verilecektir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine dair bulgular

Değişken	Kategori	f	%
Kampüs	Manavgat	355	64,8
	Seydikemer	193	35,2
Cinsiyet	Kadın	334	59,3
	Erkek	229	40,7
Yaş	18 yaş	41	7,5
	19 yaş	53	9,7

	20 yaş	97	17,7
	21 yaş	85	15,5
	22 yaş	93	17,0
	23 yaş ve üzeri	179	32,7
Sınıf düzeyi*	1. sınıf	154	28,1
	2. sınıf	130	23,7
	3. sınıf	138	25,2
	4. sınıf	126	23,0
Aile gelir seviyesi	17003-34004	199	36,3
	34005-68008	202	36,9
	68009 ve Üzeri	147	26,8
Kişisel gelirin yeterliği durumu	Yeterli	110	20,1
	Kısmen Yeterli	231	42,2
	Yetersiz	207	37,8
Kardeş sayısı	Kardeşi yok	133	24,3
	1-2	332	60,6
	3-4	83	15,1
İkamet edilme biçimi	KYK	261	47,6
	Özel Yurt/Apart	64	11,7
	Evde Tek Başına	75	13,7
	Ev Arkadaşı İle	48	8,8
	Aile İle Birlikte	100	18,2
Ailenin ev sahibi olma durumu	Evet	410	74,8
	Hayır	138	25,2

*(Çalışmanın yapıldığı dönemdeki Asgari ücret ve katları dikkate alınarak gelir düzeyi belirlenmiştir.)

Tablo 1’de araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgilerine dair bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların çoğunlukla Manavgat kampüsünde eğitim aldıkları ve çoğunluğun kadın olduğu saptanmıştır. Katılımcıların çoğunluğunun 23 yaş ve üzerinde ve 1. sınıf düzeyinde eğitim gören bireylerden olduğu söylenebilir. Aile geliri değişkenine bakıldığında çoğunlukla 17003 ila 68008 lira arasında değiştiği ve buna ek olarak katılımcıların çoğunluğu kişisel gelirlerinin kısmen yeterli olduğunu beyan etmiştir. Katılımcıların çoğunlukla 1 ya da 2 kardeşi olduğu ve çoğunluğunun Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu bünyesindeki yurtlarda ikamet ettiği saptanmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu ailelerinin ev sahibi olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2. Betimsel İstatistikler ve Ölçeğin Güvenirlik Katsayıları

Değişken	Mi n	Ma x	$\bar{x}$	sd	Ske wne ss	Kurtosi s	α
Çok Boyutlu Yoksulluk	1,06	5,00	3,06	0,67	-,028	-,261	,952
Maddi İmkânlar	1,00	5,00	3,79	0,91	-,857	,612	,934
Eğitim	1,00	5,00	3,16	0,88	-,291	-,238	,864
Uluslararası Farkındalık	1,00	5,00	2,95	0,90	-,238	,018	,584
Fiziki İmkânlar	1,00	5,00	2,97	0,95	-,201	-,715	,899
Güvenlik	1,00	5,00	3,09	1,06	-,179	-,867	,879
Sağlık	1,00	5,00	2,66	1,01	,089	-,552	,846
Sosyo-kültürel	1,00	5,00	2,73	1,22	,150	-,119	,947
Kendini İfade Etme	1,00	5,00	3,32	0,97	-,477	-,292	,763
İletişim	1,00	5,00	2,91	0,92	-,153	-,496	,884

Tablo 2’de katılımcıların anketlere verdikleri cevaplara göre ölçüm araçlarından alınan minimum, maksimum, ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık ile iç güvenilirlik katsayılarına dair bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların genel olarak ortalama düzeylerde çok boyutlu yoksulluk düzeylerine sahip oldukları yalnızca maddi imkânlar boyutunda yüksek düzeyde ortalama seviyelerine sahip oldukları belirlenmiştir. Öte yandan sağlık ve sosyo-kültürel boyutlarında ortalamaların diğer boyutlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Buna ek olarak elde edilen çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olduğu saptandığı için parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir (George ve Mallery, 2010).

Tablo 3’te ikili değişkenlere göre çok boyutlu yoksulluk düzeylerinde anlamlı farklılık gösteren bağımsız örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir. Kampüs değişkeni açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, maddi imkânlar, uluslararası farkındalık, fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel, kendini ifade etme ve iletişim alt boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Cinsiyet değişkeninde fiziki imkânlar ve sosyo-kültürel alt boyutlarında, ailenin ev sahibi olma durumunda ise çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, maddi imkânlar, uluslararası farkındalık, güvenlik, sağlık ve iletişim alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Cohen’s d değerleri incelendiğinde en yüksek etki büyüklüklerinin kampüs değişkeninde fiziki imkânlar, sağlık ve sosyo-kültürel alt boyutlarında ortaya çıktığı görülmüştür.

Tablo 3. İkili değişkenlere göre çok boyutlu yoksulluk düzeylerine ilişkin anlamlı t testi sonuçları

Değişken	Alt boyut	Farkın yönü	t	df	p	d
Kampüs	Çok Boyutlu Yoksulluk	M> S	10,805	546	<,001	,966
	Maddi İmkânlar	S> M	-2,366	546	,018	-,212
	Uluslararası Farkındalık	M> S	7,852	546	<,001	,702
	Fiziki İmkânlar	M> S	15,983	546	<,001	1,429
	Sağlık	M> S	12,713	352,824	<,001	1,182
	Sosyo-kültürel	M> S	15,768	445,264	<,001	1,351
	Kendini İfade Etme	M> S	4,101	546	<,001	,367
	İletişim	M> S	6,477	352,556	<,001	,602
Cinsiyet	Fiziki İmkânlar	Erkek> Kadın	-3,143	546	,002	-,273
	Sosyo-kültürel	Erkek> Kadın	-2,940	546	,003	-,256
Ailenin ev sahibi olma durumu	Çok Boyutlu Yoksulluk	Evet> Hayır	3,958	295,035	<,001	,347
	Maddi İmkânlar	Evet> Hayır	6,048	199,226	<,001	,664
	Uluslararası Farkındalık	Evet> Hayır	3,714	546	<,001	,365
	Güvenlik	Evet> Hayır	2,173	546	,030	,214

Sağlık	Evet> Hayır	2,009	261,189	,046	,187
İletişim	Evet> Hayır	2,812	546	,005	,277

$p<.05$, S =Seydikemer M =Manavgat

Tablo 4. Yaş ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre çok boyutlu yoksulluk düzeylerine ilişkin ANOVA sonuçları

Değişken	Alt boyut	F	df	p	η^2	Tukey HSD
Yaş	Çok Boyutlu Yoksulluk	3,468	5,542	,004	,031	23+ > 21
	Uluslararası Farkındalık	3,004	5,542	,011	,027	23+ > 21
	Fiziki İmkânlar	5,443	5,542	<,001	,048	23+ > 18, 21
	Sağlık	3,300	5,542	,006	,030	23+ > 18
	Sosyo-kültürel	3,594	5,542	,003	,032	23+ > 21
	İletişim	2,415	5,542	,035	,022	İkili fark yok
	Maddi İmkânlar	2,881	3,544	,035	,016	İkili fark yok
Sınıf düzeyi	Eğitim	3,731	3,544	,011	,020	1. sınıf > 3. sınıf
	Fiziki İmkânlar	3,772	3,544	,011	,020	4. sınıf > 1. sınıf
	Sağlık	4,162	3,544	,006	,022	4. sınıf > 1. sınıf
	Sosyo-kültürel	2,799	3,544	,039	,015	İkili fark yok

$p<.05$

Tablo 4'te yaş ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre çok boyutlu yoksulluk düzeylerinde anlamlı farklılık gösteren ANOVA sonuçlarına yer verilmiştir. Yaş değişkeni açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, uluslararası farkındalık, fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel ve iletişim alt boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Tukey HSD sonuçlarına göre farklılıkların genel olarak 23 yaş ve üzerindeki katılımcılar lehine olduğu görülmüştür. Sınıf düzeyi değişkeninde ise maddi imkânlar, eğitim, fiziki imkânlar, sağlık ve sosyo-kültürel alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Eğitim alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerinin, fiziki imkânlar ve sağlık alt boyutlarında ise 4. sınıf öğrencilerinin daha yüksek ortalamalara sahip olduğu belirlenmiştir. Eta kare değerleri, anlamlı farklılık bulunan boyutlarda etki büyüklüklerinin genel olarak düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Aile gelir düzeyi ve kişisel gelir yeterliği değişkenlerine göre çok boyutlu yoksulluk düzeylerine ilişkin ANOVA sonuçları

Değişken	Alt boyut	F	df	p	η^2	Tukey HSD
Aile gelir düzeyi	Çok Boyutlu Yoksulluk	23,672	2,545	<,001	,080	G2 > G1, G3 > G1, G3 > G2
	Maddi İmkânlar	23,986	2,545	<,001	,081	G2 > G1, G3 > G1, G3 > G2
	Eğitim	3,029	2,545	,049	,011	G3 > G1
	Uluslararası Farkındalık	10,322	2,545	<,001	,037	G2 > G1, G3 > G1
	Fiziki İmkânlar	13,180	2,545	<,001	,046	G2 > G1, G3 > G1
	Güvenlik	7,464	2,545	<,001	,027	G3 > G1
	Sağlık	15,233	2,545	<,001	,053	G2 > G1, G3 >

Kişisel gelir yeterliği	Sosyo-kültürel	11,912	2,545	<,001	,042	G1, G3 > G2 G2 > G1, G3 > G1
	Kendini İfade Etme	4,514	2,545	,011	,016	G3 > G1
	İletişim	12,222	2,545	<,001	,043	G2 > G1, G3 > G1
	Çok Boyutlu Yoksulluk	5,609	2,545	,004	,020	Yeterli > Kısmen yeterli, Yetersiz
	Maddi İmkânlar	60,840	2,545	<,001	,183	Yeterli > Kısmen yeterli, Yetersiz, Kısmen yeterli > Yetersiz
	Fiziki İmkânlar	3,336	2,545	,036	,012	Yeterli > Kısmen yeterli
	Sağlık	3,941	2,545	,020	,014	Yeterli > Kısmen yeterli
	Sosyo-kültürel	3,964	2,545	,020	,014	Yeterli > Kısmen yeterli

$p<.05$, $G1=17.003-34.004$ TL, $G2=34.005-68.008$ TL, $G3=68.009$ TL ve üzeri

Tablo 5'te aile gelir düzeyi ve kişisel gelir yeterliği değişkenlerine göre çok boyutlu yoksulluk düzeylerinde anlamlı farklılık gösteren ANOVA sonuçlarına yer verilmiştir. Aile gelir düzeyi değişkeni açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ve tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık saptanmıştır. Tukey HSD sonuçları, yüksek gelir gruplarının birçok boyutta düşük gelir grubuna göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğunu göstermektedir. Kişisel gelir yeterliği değişkeni açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, maddi imkânlar, fiziki imkânlar, sağlık ve sosyo-kültürel alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu değişkende özellikle maddi imkânlar alt boyutundaki etki büyüklüğünün diğer boyutlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Kardeş sayısı ve ikamet edilen yer değişkenlerine göre çok boyutlu yoksulluk düzeylerine ilişkin ANOVA sonuçları

Değişken	Alt boyut	F	df	p	η^2	Tukey HSD
Kardeş sayısı	Fiziki İmkânlar	4,228	2,545	,015	,015	K1 > K3
	Sağlık	3,047	2,545	,048	,011	Anlamlı ikili fark yok
	Sosyo-kültürel	5,051	2,545	,007	,018	K1 > K3
	İletişim	3,808	2,545	,023	,014	K1 > K2
İkamet edilen yer	Çok Boyutlu Yoksulluk	12,436	4,543	<,001	,084	İ2, İ3, İ5 > İ1, İ2, İ3 > İ4
	Maddi İmkânlar	5,491	4,543	<,001	,039	İ3, İ5 > İ1, İ2
	Uluslararası Farkındalık	9,230	4,543	<,001	,064	İ2, İ3, İ5 > İ1
	Fiziki İmkânlar	20,228	4,543	<,001	,130	İ2 > İ1, İ4, İ5, İ3, İ5 > İ1
	Sağlık	11,990	4,543	<,001	,081	İ2, İ3, İ5 > İ1, İ4

Sosyo-kültürel	18,952	4,543	<,001	,123	İ2, İ3 > İ1, İ4, İ5
İletişim	4,327	4,543	,002	,031	İ2 > İ1, İ4

$p<.05$, $K1$ =Tek kardeş, $K2$ =1-2 kardeş, $K3$ =3-4 kardeş. $İ1$ =KYK, $İ2$ =Özel yurt/apart, $İ3$ =Evde tek başına, $İ4$ =Ev arkadaşı ile, $İ5$ =Aile ile birlikte.

Tablo 6'da kardeş sayısı ve ikamet edilen yer değişkenlerine göre çok boyutlu yoksulluk düzeylerinde anlamlı farklılık gösteren ANOVA sonuçlarına yer verilmiştir. Kardeş sayısı değişkeni açısından fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel ve iletişim alt boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Tukey HSD sonuçlarına göre tek kardeş olan katılımcıların bazı alt boyutlarda daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmüştür. İkamet edilen yer değişkeni açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, maddi imkânlar, uluslararası farkındalık, fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel ve iletişim alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Eta kare değerleri incelendiğinde ikamet edilen yer değişkeninde özellikle fiziki imkânlar ve sosyo-kültürel alt boyutlarındaki etki büyüklüklerinin diğer boyutlara kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ile alt boyutlar arasındaki korelasyon sonuçları

Değişken (N=563)	r	p
Maddi İmkânlar	,280	<,001
Eğitim	,612	<,001
Uluslararası Farkındalık	,733	<,001
Fiziki İmkânlar	,837	<,001
Güvenlik	,552	<,001
Sağlık	,796	<,001
Sosyo-kültürel	,750	<,001
Kendini İfade Etme	,659	<,001
İletişim	,831	<,001

$p<.05$

Tablo 7'de çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ile ölçek alt boyutları arasındaki korelasyon sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ile tüm alt boyutlar arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Korelasyon katsayıları incelendiğinde çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ile en yüksek ilişkilerin fiziki imkânlar, iletişim, sağlık ve sosyo-kültürel alt boyutlarında olduğu görülmüştür. Maddi imkânlar alt boyutunda ise pozitif yönde ve anlamlı olmakla birlikte diğer alt boyutlara kıyasla daha düşük düzeyde ilişki bulunduğu belirlenmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Akdeniz Üniversitesi'nin Seydikemer ve Manavgat kampüslerinde öğrenim gören öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk düzeylerini belirlemek ve bu düzeylerin sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşma durumunu incelemek amacıyla gerçekleştirilen mevcut

çalışmada, kampüs, yaş, sınıf düzeyi, cinsiyet, aile geliri, kişisel gelir yeterliği, kardeş sayısı ve ikamet edilen yer değişkenlerinin çok boyutlu yoksulluğun farklı boyutlarında anlamlı farklılık oluşturduğu belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, üniversite öğrencilerinde çok boyutlu yoksulluğun yalnızca ekonomik göstergelerle açıklanamayacağını, öğrencilerin eğitim, sağlık, fiziki imkânlar, sosyo-kültürel yaşam, iletişim, uluslararası farkındalık ve kendini ifade etme gibi farklı alanlarda da yoksunluk deneyimleyebildiklerini göstermektedir.

Katılımcıların anketlere verdikleri cevaplara göre ölçüm araçlarından alınan minimum, maksimum, ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık ile iç güvenilirlik katsayılarının verildiği Tablo 2'deki sonuçlara göre, katılımcıların genel olarak orta düzeyde çok boyutlu yoksulluk düzeylerine sahip oldukları, maddi imkânlar boyutunda ise yüksek düzeyde yoksulluk ortalamasına ulaştıkları belirlenmiştir. Bu sonuç, üniversite öğrencilerinin yoksulluğu yalnızca gelir veya harcama göstergeleri üzerinden değil, barınma, ulaşım, beslenme, eğitim giderleri, sağlık, sosyal yaşam ve kurumsal imkânlarla erişim üzerinden de deneyimlediklerini göstermektedir. Maddi imkânlar boyutundaki yüksek ortalama, ekonomik kapasitenin öğrenci yoksulluğu içinde merkezi konumunu koruduğunu ortaya koymaktadır. Karadağ ve Saraçoğlu (2015), yoksulluğun yalnızca gelir veya harcama göstergeleriyle açıklanmasının yetersiz olduğunu ve çok boyutlu biçimde ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Gökdoğan ve arkadaşları (2025) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada da öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk düzeylerinin orta düzeyde olduğu, yoksulluğun maddi imkânlar, eğitim, uluslararası olanaklar, fiziki olanaklar, sağlık, sosyo-kültürel yaşam, kendini ifade etme ve iletişim gibi farklı alanlarda deneyimlendiği belirlenmiştir. Kim ve arkadaşları (2025) ise üniversite öğrencileri arasında farklı çok boyutlu yoksulluk profillerinin bulunduğunu ortaya koyarak öğrenci yoksulluğunun tek tip bir deneyim olmadığını göstermiştir.

Üniversite öğrencileri için algılanan çok boyutlu yoksulluğun eğitim görülen kampüs değişkeni açısından incelendiği Tablo 3'te, kampüsler arasında çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, maddi imkânlar, uluslararası farkındalık, fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel, kendini ifade etme ve iletişim boyutlarında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, uluslararası farkındalık, fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel, kendini ifade etme ve iletişim boyutlarında Manavgat kampüsündeki öğrencilerin ortalamaları Seydikemer kampüsündeki öğrencilerden

yüksek bulunmuştur. Maddi imkânlar boyutunda ise Seydikemer kampüsündeki öğrencilerin ortalamaları daha yüksektir. Bu sonuçlar, öğrencilerin yoksulluk deneyimlerinin yalnızca bireysel ekonomik koşullarla değil, öğrenim gördükleri kampüsün sunduğu kurumsal, fiziksel, sosyal ve çevresel olanaklarla da ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle fiziki imkânlar, sağlık ve sosyo-kültürel boyutlarında yüksek düzeyde etki büyüklüğü elde edilmesi, kampüsler arası olanak farklılıklarının öğrencilerin yoksulluk algılarında belirgin rol oynayabileceğini düşündürmektedir. Literatürde mevcut bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Martinez ve diğ., 2021; Ruswa ve Gore, 2021; Ruswa ve Gore, 2022; Gökdoğan ve diğ., 2025). Cataldo ve arkadaşları (2025) da çok boyutlu yoksulluğun, sağlık ve barınma koşulları dâhil olmak üzere, çevrimiçi ve karma öğrenmede teknostresi artırabileceğini ve üniversite hayatından duyulan memnuniyeti azaltabileceğini belirtmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından yalnızca fiziki imkânlar ve sosyo-kültürel boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Erkek öğrencilerin bu iki boyuttaki ortalamaları kadın öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Bu durum, erkek öğrencilerin fiziki imkânlar ve sosyo-kültürel olanaklar bakımından daha yüksek yoksulluk düzeyi bildirdiklerini göstermektedir. Ancak etki büyüklüklerinin düşük olması, cinsiyetin çok boyutlu yoksulluk üzerinde sınırlı bir farklılaştırıcı etkiye sahip olduğunu düşündürmektedir. Literatürde üniversite öğrencileri bağlamında cinsiyet ve çok boyutlu yoksulluk ilişkisini doğrudan ele alan sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Gökdoğan ve arkadaşları (2025) tarafından yapılan çalışmada mevcut araştırmadan farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna karşın genel çok boyutlu yoksulluk literatüründe cinsiyet temelli farklılıkların önemli olduğu görülmektedir. Burchi ve Malerba (2025), 78 düşük ve orta gelirli ülkeyi kapsayan analizlerinde kadınların çok boyutlu yoksulluk indeksinin erkeklerden daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Brezilya, Meksika, Türkiye ve Çin bağlamında yapılan çalışmalar da kadınların eğitim, sağlık, zaman yoksulluğu, istihdam ve kaynaklara erişim açısından dezavantajlı konumda olabildiklerini göstermektedir (Tekgüç ve Akbulut, 2021; Covarrubias, 2023; Li ve He, 2024; Tavares ve Betti, 2024).

Ailenin ev sahibi olma durumu açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, maddi imkânlar, uluslararası farkındalık, güvenlik, sağlık ve iletişim boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Ailesi ev sahibi olan öğrencilerin ilgili boyutlardaki ortalamalarının ailesi ev sahibi olmayan öğrencilerden yüksek olması, bu grubun daha yüksek yoksulluk düzeyi bildirdiğini

göstermektedir. Bu bulguya paralel olarak, Walker (2020), öğrencilerin kendi barınma koşullarını önceki yaşam standartlarıyla karşılaştırmasının, mevcut yaşam kalitesine ilişkin algılanan yoksunluğu artırabileceğini belirtmektedir. Benzer şekilde, Crutchfield ve diğerleri (2020), "aç öğrenci" anlatısının yoksulluğu normalleştirerek öğrencilerin mevcut durumlarını daha eleştirel bir gözle değerlendirmelerine yol açabileceğini vurgulamaktadır. Etki büyüklükleri incelendiğinde en belirgin farklılığın maddi imkânlar boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bulgu ilk bakışta beklenen sosyoekonomik örüntüyle tam olarak örtüşmemektedir. Bu nedenle ailenin ev sahibi olması tek başına ekonomik refah göstergesi olarak değerlendirilmemelidir. Ailesi ile kendi evinde ve görece daha yerleşik bir yaşam düzeninde bulunan öğrencilerin üniversite yaşamına geçişte karşılaştıkları barınma, ulaşım, sağlık, iletişim ve kampüs olanaklarını önceki yaşam standartlarıyla karşılaştırmaları, algılanan yoksunluk düzeylerini artırmış olabilir. Literatürde bu bulguyla doğrudan ilişkili sonuçlara ulaşılamamış olmakla birlikte, öğrencinin kendi barınma koşullarının, kira yükünün, kalabalık ve istikrarsız yaşam koşullarının çok boyutlu yoksulluğun önemli bileşenleri olduğu belirtilmektedir (Walker, 2020; Sotomayor ve diğ., 2022).

Tablo 4'te yaş ve sınıf düzeyinin çok boyutlu yoksulluk düzeyleri ile ilişkisine yönelik bulgular yer almaktadır. Yaş değişkeni açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, uluslararası farkındalık, fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel ve iletişim boyutlarında anlamlı farklılık saptanmıştır. Çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, uluslararası farkındalık ve sosyo-kültürel boyutlarında 23 yaş ve üzerindeki katılımcıların ortalamaları 21 yaşındaki katılımcılardan yüksek bulunmuştur. Fiziki imkânlar boyutunda 23 yaş ve üzerindeki katılımcıların ortalamaları 18 ve 21 yaşındaki katılımcılardan, sağlık boyutunda ise 18 yaşındaki katılımcılardan yüksektir. Bu durum, yaş ilerledikçe öğrencilerin üniversite yaşamı, mezuniyet sonrası süreç, ekonomik bağımsızlık, iş bulma beklentileri ve sosyal katılım olanaklarına ilişkin daha eleştirel bir değerlendirme geliştirmiş olabileceklerini düşündürmektedir. Üniversite öğrencileri açısından yaş ve çok boyutlu yoksulluk ilişkisini doğrudan inceleyen çalışmalara rastlanmamış olsa da Hwang ve Nam (2022), Güney Kore'de genç yaş gruplarında çok boyutlu yoksulluk oranının ileri yaş gruplarına göre daha düşük olduğunu belirtmiştir. Çin'de orta ve ileri yaş grupları üzerinde yapılan çalışmalar da yaşla birlikte özellikle sağlık boyutunun yoksulluğa katkısının arttığını göstermektedir (Wang ve diğ., 2023; Dong ve diğ., 2025).

Sınıf düzeyi açısından maddi imkânlar, eğitim, fiziki imkânlar, sağlık ve sosyo-kültürel boyutlarında anlamlı

farklılık bulunmuştur. Eğitim boyutunda 1. sınıf öğrencilerinin ortalamaları 3. sınıf öğrencilerinden yüksek çıkmıştır. Bu durum, üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin akademik sisteme uyum, öğretim süreçlerini tanıma, akademik beklentilere uyum sağlama ve mesleki gelişim olanaklarını değerlendirme konularında daha fazla belirsizlik yaşamalarıyla açıklanabilir. Fiziki imkânlar ve sağlık boyutlarında ise 4. sınıf öğrencilerinin ortalamaları 1. sınıf öğrencilerinden yüksektir. Bu bulgu, son sınıf öğrencilerinin üniversite ortamını daha uzun süre deneyimlemeleri nedeniyle fiziki ve sağlıkla ilişkili olanaklardaki sınırlılıkları daha belirgin biçimde fark etmiş olabileceklerini göstermektedir. Maddi imkânlar ve sosyo-kültürel boyutlarında ANOVA sonucu anlamlı olmakla birlikte anlamlı grup içi farklılık tespit edilmemiştir. Literatürde sınıf düzeyi ile çok boyutlu yoksulluk arasındaki ilişkiyi üniversite öğrencileri özelinde inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak bazı çalışmalar, üniversite mezunu olmanın veya eğitim düzeyinin genel nüfusta çok boyutlu yoksulluğu azalttığını göstermektedir (Wang ve diğ., 2022; Qiu ve diğ., 2023).

Tablo 5'te aile gelir düzeyi ve kişisel gelir yeterliği değişkenleri ile çok boyutlu yoksulluk arasındaki ilişki incelenmiştir. Aile gelir düzeyi açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ve tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık saptanmıştır. Aile gelir düzeyi arttıkça bazı yoksulluk boyutlarında ortalamaların yükselmesi, beklenen doğrusal sosyoekonomik örüntüyle tam olarak örtüşmemektedir. Bu durum, göreceli yoksunluk (relative deprivation) kavramı ile açıklanmaktadır. D'Attoma ve Matteucci (2023), bireylerin refah algısının, mutlak gelir seviyesinden çok, içinde bulundukları referans grubuna göre şekillendiğini ifade etmektedir. Yüksek gelirli ailelerden gelen öğrenciler, üniversite ortamında daha yüksek beklentilere sahip olabilecekleri için, mevcut imkânları yetersiz algılayarak daha yüksek düzeyde yoksunluk bildirebilmektedirler (Ruswa ve Gore, 2022). Nitekim, Alkire ve Foster (2011) da, çok boyutlu yoksulluğun yalnızca parasal göstergelerle değil, bireylerin toplumsal katılım ve fırsat eşitliği algılarıyla da yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Bu nedenle bulgu, gelir arttıkça yoksulluk artmaktadır şeklinde doğrudan yorumlanmamalıdır. Aile gelir düzeyi öğrencinin üniversite yaşamındaki gerçek harcama kapasitesini tek başına yansıtmayabilir. Hane büyüklüğü, kardeş sayısı, barınma giderleri, şehir dışında okuma, ulaşım maliyetleri, ailenin borçluluk durumu ve öğrencinin bireysel gelir kaynaklarına erişimi bu ilişkiyi farklılaştırmış olabilir. Yüksek gelir grubundaki öğrencilerin daha yüksek yoksulluk düzeyi bildirmesi, göreceli yoksunluk algısıyla da ilişkili olabilir. Gökdoğan ve arkadaşları (2025) tarafından yapılan

çalışmanın sonuçları mevcut araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Haq ve arkadaşları (2024) ise hane toplam yıllık geliri örneklem ortalamasının üzerine çıktığında çok boyutlu yoksulluk endeksinin anlamlı biçimde azaldığını belirtmiştir. Benzer şekilde gelir veya harcama arttıkça çok boyutlu yoksulluk olasılığının azaldığını gösteren çalışmalara da rastlanmaktadır (Saddique ve diğ., 2023; Mengistu ve diğ., 2025).

Kişisel gelir yeterliği değişkeni açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, maddi imkânlar, fiziki imkânlar, sağlık ve sosyo-kültürel boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Gelirini yeterli gören öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ortalamaları, gelirini kısmen yeterli ve yetersiz gören öğrencilerden yüksektir. Maddi imkânlar boyutunda ise yeterli grubunun ortalamaları kısmen yeterli ve yetersiz gruplarından, kısmen yeterli grubunun ortalamaları ise yetersiz grubundan yüksektir. Öğrencilerin gelirlerini yeterli görmelerinin, temel ihtiyaçlarının karşılanması anlamına gelmediğini, aksine bu öğrencilerin eğitim, sosyal katılım ve kültürel etkinlikler gibi alanlarda karşılaştıkları fırsat maliyetlerini daha belirgin şekilde deneyimlediklerini göstermektedir. Chan ve Wong (2024), Hong Kong'da yaptıkları çalışmada, orta gelir düzeyindeki bireylerin, mutlak yoksulluk sınırının altında olmamalarına rağmen, sosyal katılım ve eğitim olanaklarına erişimdeki kısıtlılıklar nedeniyle yüksek düzeyde çok boyutlu yoksunluk yaşadıklarını tespit etmiştir. Benzer şekilde, Haq ve diğerleri (2024) de, gelirin belirli bir eşiği aşmasının, özellikle eğitim ve sağlık gibi parasal olmayan alanlardaki yoksunluk algısını doğrudan azaltmadığını belirtmektedir. Fiziki imkânlar, sağlık ve sosyo-kültürel boyutlarında yeterli grubunun ortalamaları kısmen yeterli grubundan yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, öğrencilerin gelirlerini günlük zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak açısından yeterli görseler bile eğitim, sosyal katılım, kişisel gelişim, sağlık, barınma kalitesi ve kültürel etkinliklere erişim gibi alanlarda yoksunluk yaşayabileceklerini göstermektedir. Literatürde bu doğrultuda doğrudan bir kanıt rastlanmamıştır. Öte yandan Ruswa ve Gore (2022), aileleri öğrenim ücretlerini karşılayamayan yoksul hanelerden gelen öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk içinde olma olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Haq ve arkadaşları (2024) da Pakistan'da hane halkı geliri örneklem ortalamasının üzerine çıktığında çok boyutlu yoksulluk endeksi puanlarının düştüğünü belirtmiştir.

Tablo 6'da kardeş sayısı ve ikamet edilen yer değişkenlerinin çok boyutlu yoksulluk ile ilişkileri incelenmiştir. Kardeş sayısı açısından fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel ve iletişim boyutlarında anlamlı

farklılık saptanmıştır. Fiziki imkânlar ve sosyo-kültürel boyutlarında tek kardeş olan öğrencilerin ortalamaları 3-4 kardeşe sahip öğrencilerden, iletişim boyutunda ise 1-2 kardeşe sahip öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, tek kardeş olan öğrencilerin üniversite yaşamındaki fiziki, sosyo-kültürel ve iletişim olanaklarını daha yüksek beklentilerle değerlendirdiklerini düşündürmektedir. Kardeş sayısının azalması, öğrencinin aile içinde daha fazla bireysel ilgi ve kaynak deneyimi yaşamasıyla ilişkili olabilir. Gökdoğan ve arkadaşları (2025) tarafından yapılan çalışmada ise kardeşi olan öğrencilerin çok boyutlu yoksulluk düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Tayvan ve Pakistan'da yapılan çalışmalarda hane halkı büyüklüğünün ve bakmakla yükümlü olunan kişi sayısının artmasının çok boyutlu yoksulluk içinde olma olasılığını artırdığı belirtilmiştir (Chen ve diğ., 2019; Saddique ve diğ., 2023). Burkina Faso'da gerçekleştirilen bir çalışmada da kardeş sayısının ergenler arasında çok boyutlu yoksullukla anlamlı biçimde ilişkili olduğu saptanmıştır (Fonta ve diğ., 2018).

İkamet edilen yer değişkeni açısından çok boyutlu yoksulluk toplam puanı, maddi imkânlar, uluslararası farkındalık, fiziki imkânlar, sağlık, sosyo-kültürel ve iletişim boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Çok boyutlu yoksulluk toplam puanında özel yurt veya apartta, evde tek başına ve aile ile birlikte kalan öğrencilerin ortalamaları KYK'da kalan öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Ayrıca özel yurt veya apartta ve evde tek başına kalan öğrencilerin ortalamaları ev arkadaşı ile kalan öğrencilerden yüksektir. Bu sonuç, ikamet edilen yerin öğrencilerin yoksulluk deneyimlerinde önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Barınma biçimi yalnızca fiziksel konaklama koşullarını değil, öğrencinin sosyal çevresini, ekonomik yükünü, kampüs olanaklarına erişimini, sağlık ve iletişim mekanizmalarından yararlanma biçimini de etkileyebilmektedir. Sotomayor ve arkadaşları (2022), Toronto'da öğrencilerin yetersiz, pahalı ve güvencesiz konutlarda yaşamalarının ekonomik sıkıntı, sosyal dışlanma ve iyi oluş üzerinde olumsuz etkilerle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Ruswa ve Gore (2022) ise barınma bulmakta zorlanan öğrencilerin daha yüksek çok boyutlu yoksulluk, damgalanma, utanç ve stres yaşadıklarını ortaya koymuştur.

Tablo 7'de çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ile ölçeğin alt boyutları arasındaki Pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Bulgular, toplam puan ile tüm alt boyutlar arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. En yüksek korelasyonların fiziki imkânlar, iletişim, sağlık ve sosyo-kültürel boyutlarında olması, öğrencilerin genel çok

boyutlu yoksulluk düzeylerinin özellikle kampüsün fiziksel olanakları, kurumsal iletişim imkânları, sağlık hizmetlerine erişim ve sosyo-kültürel yaşama katılım alanlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Literatürde üniversite öğrencilerinin çok boyutlu yoksulluk düzeylerine ilişkin korelasyon sonuçları konusunda yeterli kanıt ulaşılamamıştır. Bununla birlikte çeşitli araştırmalar, sağlıkla ilgili unsurların çok boyutlu yoksulluğun önemli bileşenleri arasında yer aldığını göstermektedir. Çin'in çok boyutlu sağlık yoksulluğu endeksinde kişinin kendi değerlendirdiği sağlık durumu, yıkıcı sağlık harcamaları, gelir yoksulluğu, depresyon, bilişsel bozukluklar ve kronik hastalıklar toplam sağlık yoksulluğunun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Chi ve diğ., 2022). Pakistan'da ise sağlık hizmetlerinin kullanımı ve kalitesi, anne ve çocuk sağlığı ile yetersiz beslenme sağlık yoksulluğunun başlıca etkenleri olarak belirlenmiştir (Mustafa ve diğ., 2021).

Çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ile ölçeğin alt boyutları arasındaki Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre, toplam puan ile tüm alt boyutlar arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. En yüksek korelasyonların fiziki imkânlar, iletişim, sağlık ve sosyo-kültürel boyutlarında olması, öğrencilerin genel çok boyutlu yoksulluk düzeylerinin özellikle kampüsün fiziksel olanakları, kurumsal iletişim imkânları, sağlık hizmetlerine erişim ve sosyo-kültürel yaşama katılım alanlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Literatürde üniversite öğrencilerinin çok boyutlu yoksulluk düzeylerine ilişkin korelasyon sonuçları konusunda yeterli kanıt ulaşılamamıştır. Bununla birlikte çeşitli araştırmalar, sağlıkla ilgili unsurların çok boyutlu yoksulluğun önemli bileşenleri arasında yer aldığını göstermektedir. Çin'in çok boyutlu sağlık yoksulluğu endeksinde kişinin kendi değerlendirdiği sağlık durumu, yıkıcı sağlık harcamaları, gelir yoksulluğu, depresyon, bilişsel bozukluklar ve kronik hastalıklar toplam sağlık yoksulluğunun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Chi ve diğ., 2022). Pakistan'da ise sağlık hizmetlerinin kullanımı ve kalitesi, anne ve çocuk sağlığı ile yetersiz beslenme sağlık yoksulluğunun başlıca etkenleri olarak belirlenmiştir (Mustafa ve diğ., 2021).

Bu çalışmada Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültelerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin çok boyutlu yoksulluk düzeyleri ve bu düzeylerin çeşitli sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşma durumları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların genel olarak orta düzeyde çok boyutlu yoksulluk düzeyine sahip oldukları, maddi imkânlar boyutunda ise daha yüksek yoksulluk düzeyleri

gösterdikleri belirlenmiştir. Kampüs, cinsiyet, ailenin ev sahibi olma durumu, yaş, sınıf düzeyi, aile gelir düzeyi, kişisel gelir yeterliği, kardeş sayısı ve ikamet edilen yer değişkenlerinin çok boyutlu yoksulluğun farklı boyutlarında anlamlı farklılıklar oluşturduğu saptanmıştır. Korelasyon analizi sonucunda çok boyutlu yoksulluk toplam puanı ile tüm alt boyutlar arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, çalışma kesitsel bir desende tasarlandığından, değişkenler arasındaki ilişkiler nedensellik bağlamında yorumlanamamaktadır. İkinci olarak, veriler yalnızca iki kampüs ve Sosyal ile Beşeri Bilimler Fakülteleri ile sınırlı tutulmuştur; bu durum, bulguların tüm üniversite öğrencilerine genellenmesini kısıtlamaktadır. Üçüncü olarak, çalışmada kullanılan veriler katılımcıların öznel algılarına dayalı olup, nesnel sağlık göstergeleri (örneğin, kronik hastalık tanısı, sağlık kuruluşu kullanım sıklığı, biyokimyasal ölçümler) veya doğrulanmış gelir kayıtları ile desteklenmemiştir. Son olarak, ölçekte yer alan sağlık boyutu, öğrencilerin genel sağlık algısını ve sağlık hizmetlerine erişimini değerlendirse de, mental sağlığa ilişkin spesifik göstergeleri (anksiyete, depresyon düzeyi) ayrıntılı olarak ölçmemektedir. Bu nedenle, gelecek çalışmaların nicel bulguları derinlemesine anlamlandırmak için nitel görüşmelerle, ayrıca farklı fakültelerden ve daha geniş bir coğrafi dağılımdan örneklemelerle desteklemesi önerilmektedir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda üniversite öğrencilerinin çok boyutlu yoksulluk düzeylerini azaltmaya yönelik destek mekanizmalarının yalnızca ekonomik yardımlarla sınırlı kalmaması, barınma, beslenme, ulaşım, sağlık, psikolojik destek, sosyo-kültürel katılım, iletişim ve kampüs olanaklarına erişim gibi farklı alanları kapsayacak şekilde planlanması önerilmektedir. Özellikle maddi imkânlar boyutunda yüksek yoksulluk düzeyleri dikkate alınarak burs, yemek, ulaşım ve barınma desteklerinin güçlendirilmesi, kampüsler arası olanak farklılıklarının azaltılması ve öğrencilerin sınıf düzeyi, gelir durumu, ikamet biçimi ve bireysel ihtiyaçlarına göre hedeflenmiş sosyal destek politikalarının geliştirilmesi önem taşımaktadır. Gelecek araştırmalarda farklı üniversitelerden ve farklı fakülte türlerinden daha geniş örneklemelerle çok boyutlu yoksulluk düzeylerinin incelenmesi ve nicel bulguların nitel verilerle desteklenmesi önerilmektedir.

5. KAYNAKÇA

Alkire, S., & Foster, J. (2011). Understandings and misunderstandings of multidimensional poverty measurement. *The Journal of Economic Inequality*, 9, 289-314. <https://doi.org/10.1007/s10888-011-9181-4>

- Babalola, S., & Mohd, S. (2021). An analysis of multidimensional poverty and its determinants in the public university host communities in Ondo State, Nigeria. *Journal of Economic and Administrative Sciences*, 38(1), 135-155. <https://doi.org/10.1108/JEAS-06-2019-0066>
- Bourguignon, F., & Chakravarty, S. R. (2003). The measurement of multidimensional poverty. *The Journal of Economic Inequality*, 1, 25-49. <https://doi.org/10.1023/A:1023913831342>
- Broton, K. M., & Goldrick-Rab, S. (2017). Going without: An exploration of food and housing insecurity among undergraduates. *Educational Researcher*, 47(2), 121-133. <https://doi.org/10.3102/0013189X17741303>
- Burchi, F., & Malerba, D. (2025). Gender Differences in Multidimensional Poverty in Low- and Middle-Income Countries. *Journal of International Development*, 38(2), 193-209. <https://doi.org/10.1002/jid.70049>
- Cataldo, A., Bravo-Adasme, N., Riquelme, J., Vásquez, A., Rojas, S., & Arias-Oliva, M. (2025). Multidimensional poverty as a determinant of techno-distress in online education: Evidence from the post-pandemic era. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 22(7), 986. <https://doi.org/10.3390/ijerph22070986>
- Chan, S., & Wong, H.-C. (2024). Measurement and determinants of multidimensional poverty: The case of Hong Kong. *Journal of Asian Public Policy*, 18(3), 611-631. <https://doi.org/10.1080/17516234.2024.2325857>
- Chen, K.-M., Leu, C.-H., & Wang, T.-M. (2019). Measurement and determinants of multidimensional poverty: Evidence from Taiwan. *Social Indicators Research*, 145, 459-478. <https://doi.org/10.1007/s11205-019-02118-8>
- Chi, X., Liu, X.-H., & Zhang, Z.-Z. (2022). Measuring Multidimensional Health Poverty in China. *Frontiers in Public Health*, 9, 786325. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.786325>
- Covarrubias, A. (2023). Gender and multidimensional poverty at the individual level in Mexico. *Development Studies Research*, 10(1), 2218577. <https://doi.org/10.1080/21665095.2023.2218577>
- Crutchfield, R. M., Carpena, A., McCloyn, T. N., & Maguire, J. (2020). The starving student narrative: How normalizing deprivation reinforces basic need insecurity in higher education. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 101(3), 409-421. <https://doi.org/10.1177/1044389419889525>
- D'Attoma, I., & Matteucci, M. (2023). Multidimensional poverty: An analysis of definitions, measurement tools, applications and their evolution over time through a systematic review of the literature up to 2019. *Quality & Quantity*, 58, 3171-3213. <https://doi.org/10.1007/s11135-023-01792-8>

- Dong, S., Yu, Z., Zhang, S., & Li, J. (2025). Multidimensional poverty dynamics and health among middle-aged and elderly people: a longitudinal study in China. *Humanities and Social Sciences Communications*, 12, 927. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-05287-9>
- Fonta, W. M., Nkwenkeu, S. F., Lath, M., Hollebecque, A., Ouedraogo, B., & Sirajo, S. (2018). Multidimensional Poverty Assessment among Adolescent Children in the Mouhoun Region of Burkina Faso, West Africa. *Child Indicators Research*, 12, 1287-1318. <https://doi.org/10.1007/s12187-018-9575-y>
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A simple guide and reference, 17.0 update*. Boston: Pearson
- Gong, C., Lofton, R., Fernandes, P., Johnson, O., & Sharfstein, J. M. (2026). Cracks in the foundation: The association of physical condition of school facilities with absenteeism and test scores in Maryland. *The Journal of School Health*, 96(4), e70131. <https://doi.org/10.1111/josh.70131>
- Gökdoğan, M., Erdoğan, E. G., & Mazhari, M. (2025). Exploring the relationship between poverty dimensions and social exclusion in university students. *Evaluation and Program Planning*, 111, 102607. <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2025.102607>
- Haq, N., Jan, S., & Khan, Z. (2024). Impact of household income on multidimensional poverty in Pakistan. *Journal of Poverty*, 28(1), 1-18. <https://doi.org/10.54393/pbmj.v7i10.1239>
- Hwang, H., & Nam, S. (2022). Multidimensional poverty among different age cohorts in South Korea. *International Journal of Social Welfare*, 31(4), 443-448. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12555>
- Karadağ, M. A., & Saraçoğlu, B. (2015). Çok boyutlu yoksulluk analizi: Türkiye-AB karşılaştırması. *Amme İdaresi Dergisi*, 48(4), 129-159.
- Karahasan, B. C., & Bilgel, F. (2021). The topography and sources of multidimensional poverty in Turkey. *Social Indicators Research*, 154, 413-445. <https://doi.org/10.1007/s11205-020-02557-8>
- Kim, T., Garrison, Y., & Sahker, E. (2025). Multidimensional Poverty Among College Students: Focusing on Race and First-generation College Student Status. *Journal of College Student Development*, 66(6), 725-741. <https://doi.org/10.1353/csd.2025.a975615>
- Lagravinese, R., Liberati, P., & Resce, G. (2020). The impact of economic, social and cultural conditions on educational attainments. *Journal of Policy Modeling*, 42(1), 112-132. <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2019.03.007>
- Li, N., & He, M. (2024). Feminization of poverty: An analysis of multidimensional poverty among rural women in China. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(568), 1-19. <https://doi.org/10.1057/s41599-024-03006-4>
- Martinez, S., Esaryk, E. E., Moffat, L. F., & Ritchie, L. (2021). Redefining basic needs for higher education: It's more than minimal food and housing according to California university students. *American Journal of Health Promotion*, 35(6), 818-834. <https://doi.org/10.1177/0890117121992295>
- Mengistu, Y. A., Mekonen, B. S., & Aynalem, N. A. (2025). Analyzing Multidimensional Poverty and Its Determinants in Ethiopia: A Micro-level Analysis at Debre Tabor City Administration. *F1000Research*, 14(203), 1-18. <https://doi.org/10.12688/f1000research.159139.1>
- Mustafa, K., Nosheen, M., & Khan, A. (2021). Dynamic reflections of multidimensional health poverty in Pakistan. *PLoS ONE*, 16(11), 1-16. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0258947>
- Olfert, M., Hagedorn-Hatfield, R., Houghtaling, B., Esquivel, M., Hood, L. B., MacNell, L., Savoie Roskos, M. R., Hingle, M., Mann, G., Waity, J., Knol, L., Walsh, J., Kern-Lyons, V., Paul, C., Pearson, K., Goetz, J., Spence, M., Anderson-Steeves, E., Wall-Bassett, E., ... Coleman, P. (2021). Struggling with the basics: Food and housing insecurity among college students across twenty-two colleges and universities. *Journal of American College Health*, 71(8), 2518-2529. <https://doi.org/10.1080/07448481.2021.1978456>
- Özdemir, M. Ç., Özkan, Y., Erdoğan, E., Kişioğlu, H., & Akın, F. (2021). Üniversite öğrencileri için çok boyutlu yoksulluk tespit ölçeği önerisi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 19(4), 292-311. <http://dx.doi.org/10.11611/yead.990825>
- Paladine, H., Everard, K., Seehusen, D., Burge, S., Peterson, L., Barr, W., Theobald, M., & Schneider, F. (2018). A Model for Educational Survey Research. *Journal of Graduate Medical Education*, 10(2), 233-234. <https://doi.org/10.4300/jgme-d-18-00031.1>
- Qiu, J., Wang, H., & Aikerbayr, A. (2023). Impact of Education on Multidimensional Poverty Reduction at the Post-Poverty Alleviation Era in Xinjiang. *East Asian Economic Review*, 27(3), 243-269. <https://doi.org/10.11644/kiep.eaer.2023.27.3.424>
- Robbins, M. K., Spence, M., & Steeves, E. A. (2022). A cross sectional assessment of basic needs insecurity prevalence and associated factors among college students enrolled at a large, public university in the Southeastern U.S. *BMC Public Health*, 22, 419. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-12817-6>

- Ruswa, A., & Gore, O. (2021). Rethinking student poverty: perspectives from a higher education institution in South Africa. *Higher Education Research & Development*, 41(7), 2353-2366. <https://doi.org/10.1080/07294360.2021.2014409>
- Ruswa, A., & Gore, O. (2022). Student poverty in South African universities: Promoting the wellbeing and success of students. *Perspectives in Education*, 40(4), 4-18. <https://doi.org/10.38140/pie.v40i4.6379>
- Saddique, R., Zeng, W., Zhao, P., & Awan, A. (2023). Understanding multidimensional poverty in Pakistan: implications for regional and demographic-specific policies. *Environmental Science and Pollution Research*, 1-16. <https://doi.org/10.1007/s11356-023-28026-6>
- Sotomayor, L., Tarhan, D., Vieta, M., McCartney, S., & Mas, A. (2022). When students are house-poor: Urban universities, student marginality, and the hidden curriculum of student housing. *Cities*, 124(103572), 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.103572>
- Tavares, F. F., & Betti, G. (2024). Gender differences in multidimensional poverty in Brazil: A fuzzy approach. *Social Indicators Research*, 175, 385 - 422. <https://doi.org/10.1007/s11205-024-03312-z>
- Tekgüç, H., & Akbulut, B. (2021). A multidimensional approach to the gender gap in poverty: An application for Turkey. *Feminist Economics*, 28(2), 119-151. <https://doi.org/10.1080/13545701.2021.2003837>
- Trawalter, S., Hoffman, K., & Palmer, L. (2020). Out of place: Socioeconomic status, use of public space, and belonging in higher education. *Journal of Personality and Social Psychology*, 120(1), 131-144. <https://doi.org/10.1037/pspi0000248>
- Walker, M. (2020). The well-being of South African university students from low-income households. *Oxford Development Studies*, 48(1), 56-69. <https://doi.org/10.1080/13600818.2019.1672143>
- Wang, Q., Shu, L., & Lu, X. (2023). Dynamics of multidimensional poverty and its determinants among the middle-aged and older adults in China. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10 (116). <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01601-5>
- Wang, W., Urakawa, K., & Anegawa, K. (2022). Effects of university graduation on multidimensional poverty risks in Japan. *International Journal of Educational Research*, 113, 101973. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2022.101973>
- Yazıcıoğlu, Y., & Erdoğan, S. (2004). SPSS applied scientific research methods. Ankara: Detay Publishing.
- Yolvermez, B., & Kaytan, M. (2022). Deepening student poverty in the Covid-19 pandemic: The case of Sakarya University. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 1755-1776. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1115801>
- Zulkifli, F., & Abidin, R. Z. (2023). The multi-dimensional nature of poverty: A review of contemporary research. *International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences*, 12(2), 272-288. <https://doi.org/10.6007/IJAREMS/v12-i2/17260>